

מאבק גורלי

גזירת המן ונס פורים לאור החסידות

מאמרו הפלאי של הרבי מלובביץ'
שהכריע את צוררי הדור – במוסקבה ובמפרץ – בחג הפורים

פתח דבר

האנטישמיות ושנאת ישראל מרימות מעת לעת את ראשן המכוער ומאיימות על קיום העם היהודי. מה שמעלה לא מעט שאלות ותהיות: מדוע שונאים אותנו? כיצד יש כוח לצוררים שפלים להילחם מול עם הנצח? מה גורם להתגברות הגזירות על ישראל? מהי הדרך לנצח את צוררי היהודים?

חג הפורים הוא סמל הניצחון של ישראל על אויביה. קודם לכן נגזרה גזירת ההשמדה החמורה ביותר בתולדות ישראל, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ביום אחד. אך כעומק הגזירה כך הייתה עוצמת הניצחון ו"נהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם".

סיפור חג הפורים המגולל במגילת אסתר, מתאר תהליכים טבעיים שהביאו לגזירת המן ולביטול הגזירה. אך מגילה זו כשמה 'אסתר', היא מוסתרת. למרות ששמו של אלוקים אינו נזכר בה מפורשות, מלמדים חז"ל שהמגילה כולה רומזת על מאבק שמימי נשגב בין 'אסתר' ו'המן' בהובלת המלך 'אחשוורוש', הרומז למלכו של עולם – אלוקים.

במאמר זה מבאר הרבי על פי הקבלה את שורש הגזירה ואת נס הניצחון, בהתאם לשם החג 'פורים'. הקשר הלשוני בין 'פורים' לבין 'יום הכיפורים' חושף את העומק שבדרגת ה'פור' - 'גורל', לצד הסיכון הגדול הנובע מדרגה זו. לאור זאת מובנים תהליכים שונים שהתרחשו במגילה: מהטלת הפור, נפילתו בחודש אדר, נדודי שנת המלך ועשיית עץ גבוה חמישים אמה, עד למהפך הגדול של נס פורים.

מה שמרתק יותר הן הנסיבות שהביאו לאמירת המאמר, בפורים שנת תשי"ג ולהוצאתו לאור כשהוא מוגה, לקראת פורים שנת תשנ"א. כידוע, למאמר

© כל הזכויות שמורות לטעם ודעת הו"ל

כתיבה ועריכה: הרב נחום רכינוביץ

עימוד ועיצוב: *y.w. graphiadesign*

עוד בסדרת "מאמר מבוואר"

התפילין של רבון העולמים – מאמר לבר-מצוה

לכה דודי – מאמר לחתונה

לגלות את השכינה בארץ – מאמר קבלת הנשיאות

לפרטים נוספים nachumrabi1@gmail.com

תוכן הפרקים

00	פרק ראשון - חג הגורלות . . . . .
00	פרק שני - פורים ויום הכיפורים. . . . .
00	פרק שלישי - בעל הרצון . . . . .
00	פרק רביעי - כפרה מתוך שמחה. . . . .
00	פרק חמישי - מזימתו של המן הרשע. . . . .
00	פרק שישי - הרמזים בשם המלך אחשוורוש. . . . .
00	פרק שביעי - ממשטה אחשוורוש לגזירת המן . . . . .
00	פרק שמיני - ונהפוך הוא . . . . .
00	פרק תשיעי - נס הפורים. . . . .

חסידות יש כוח לפעול שינויים בעולם. בשני זמנים אלו ראו במוחש כיצד נפעלו ניסים ונפלאות בהקשר למאמר זה, שגרמו להצלחת בני ישראל, ביום פורים עצמו!

חוברת זו מנסה להביא את המאמר העמוק, כשפה בהירה המתאימה גם למי שאינו מורגל בסגנון מאמרי החסידות. יודגש כי הביאורים במאמר וכן התוספות הממוסגרות הינן על דעת העורך בלבד, ולהבנת העניין בשלמות ובדיוק, יש ללמוד את הדברים מתוך המאמר המקורי.

תפילתנו שגם בימינו אלה נזכה לראות בניסים ונפלאות, בניצחון ישראל על אויביו. והעיקר, כנפלאות הגאולה האמתית והשלמה, אז יושלם ניצחון ישראל על הרוע בעולם כולו, יימחה שמו של עמלק, ותשרה השכינה ב'בית הבחירה', בקרוב ממש.

פורים (תשי"ג) מוסקבה

הוא רע! הוא רע! הוא רע!

י"ד אדר תשי"ג, ברוקלין, ניו יורק. אלפי חסידים עוצרים את נשימתם וצועקים בקול גדול "הוא רע!, הוא רע!, הוא רע!". כולם מבינים כי דבר גדול

מתרחש כעת בעולמות עליונים, אך לא מתארים לעצמם מה מתרחש ברגעים אלו במדינה רחוקה, רחוקה מאוד פיזית אך קרובה מאוד ללב...

חודשיים מוקדם יותר. מוסקבה, רוסיה. שנים עשר רופאים, מהם תשעה יהודים, נעצרים בידי הק.ג.ב. בהוראתו הישירה של רב המרצחים סטאלין, נשיא המעצמה הרוסית. המטרה היא: עלילת דם על רופאים יהודיים כאילו רצו להתנקש במנהיגים רוסיים. הכוונה שתתגלה בהמשך היא: גירוש מאסיבי של

עיטור סובייטי על

"חשיפת הקשר נגד סטלין" (Wikimedia)

הקדמה <
סיפורו
של המאמר

הרבי מרים את ידיו ומכריז 'הוא-רע'. התנועות פורים תשי"ג

את כל הסיפור, לאחר מכן הסתובב לשמאלו וסיפר את הסיפור, ושוב, בפעם הרביעית הסתובב לאחוריו, לעבר זקני החסידים שישבו שם, ושוב סיפר את הסיפור, תוך כדי שמראה בידיו בדיוק איך עשה החסיד...

ציבור הנוכחים בהתוועדות היה נסער ונרגש. הכל הבינו כלפי מי הדברים אמורים ואז, בבת אחת, בלי שאף אחד יתאם זאת - עמדו כולם על רגליהם ומתוך התעוררות גדולה הכריזו יחד בהתרגשות שלוש פעמים: "הוא-רע, הוא-רע, הוא-רע..."

'עאמר' בלתי שגרתית

בין כה וכה השעין הרבי את ראשו הקדוש על גבי שתי ידיו שהיו מונחות על השולחן במשך דקות ארוכות. מתח רב שרר בקהל. ואז - לפתע פתח הרבי באמירת מאמר שני בהתוועדות - דבר נדיר מאוד. מאמר הנסוב על הפסוק במגילת אסתר "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור". במהלכו הסביר הרבי מהיכן נבעה גזירת הצורר להשמיד את היהודים, וכיצד הגיע הנס הגדול שהתהפך על הצורר, עד שהוא נתלה על העץ שהכין לעצמו... כוחו של 'מאמר הסידות' אותו אומר הרבי, ידוע מכבר אצל החסידים.

מאות אלפי יהודים לסיביר, לעבודות בכפייה בעקבות עלילת הדם, ועידוד פוגרומים עד לכדי הריגת היהודים שיישאר ברחבי ברית המועצות.

גם כך מצבם של יהודי רוסיה היה בכי רע. מאז עלה הקומוניזם לשלטון נסגרו מוסדות היהדות, מנהיגי היהודים נרדפו ונאסרו. קומץ חסידי חב"ד פוזרו בהכוונת הרבי בכל רחבי ברית המועצות להחיות את חיי היהדות במסירות נפש, רבים מהם נאסרו או נהרגו בידי אנשי סטאלין. ועכשיו, צרה נוראה התרגשה על עם ישראל שאחריה מי ישרנו...

המשפט - שתוצאותיו נגזרו מראש - נקבע לעוד ארבעה ימים: י"ח באדר. לב ישראל בעולם כולו החסיר פעימה מרוב דאגה למיליוני אחיהם הסגורים מאחורי מסך הברזל.

הרבי מספר סיפור שמיני

ובחזרה להתוועדות הפורים בבית מדרשו של הרבי מלובביץ' בברוקלין, ניו יורק. שלושה ימים בלבד לפני המשפט, הרבי יושב ומדבר דברי תורה בהתוועדות חג הפורים. לפתע, לקראת סיום ההתוועדות, נעצר הרבי ומספר בהתרגשות רבה את הסיפור הבא:

"בתקופת המהפכה ברוסיה לאחר מפלתו של הצאר, הורה כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע לחסידים שישתתפו בבחירות שנערכו במדינה. לאור זאת, הגיע למקום שבו התקיימו הבחירות גם אחד החסידים שהיה מופשט לגמרי מהוויות העולם, ולא ידע כלל מה מתרחש במדינה. הוא הגיע בפשטות גמורה רק כדי לקיים את ההוראה של הרבי. מובן שהוא עשה זאת לאחר טבילה במקווה וחגירת אבנט, כראוי לקיום הוראה של הרבי. לאחר שעשה מה שצריך לעשות בשביל הבחירות, כפי שהורו לו חבריו - ראה אנשים עומדים ומכריזים "הו-רה", ועמד גם הוא והכריז "הו-רע, הו-רע, הו-רע..."

בספרו זאת, תיאר הרבי איך עשה בדיוק אותו חסיד - הוא עצם את עיניו, הרים את שתי ידיו יחד כלפי מעלה והכריז שלוש פעמים "הוא-רע הוא-רע, הוא-רע". אחרי שסיים הרבי לספר את הסיפור, הסתובב לימינו וסיפר שוב

אמירת מאמר כמוה כ"דברי אלוקים חיים" הנאמרים מפי הרבי. כמו כן מקובל אצל חסידים שבעת אמירת מאמר "שכינה מדברת מתוך גרונו" של הרבי. בהקשר לכך ידוע על ניסים ונפלאות שחוללו הרבנים בעולם על ידי מאמרי החסידות שאמרו. גם כאן, ידעו החסידים, יש דברים בגו.

נס ההצלה

ארבעה ימים בלבד חלפו והעולם כולו הוכה בתדהמה. ביום י"ח אדר תשי"ג, קריין הרדיי הסובייטי פותח את מהדורת החדשות בקול עצוב ומוציא הודעה רשמית מסודרת כי הצורך סטאלין מת מיתה חטופה. ממש כמו בסיפור המגילה, באותו יום בו שיבר סטאלין לשפוט את היהודים ולנקום בהם, התפרסם כי נמצא הוא מת בחדרו. המיתה עצמה אירעה ארבעה ימים קודם לכן, כליל חג הפורים. בדיוק באותם רגעים בהם סיפר הרבי את הסיפור וזעק 'הוא-רע', כשלאחר מכן אמר את המאמר על נפילת צורר היהודים, נפל צורר היהודים של דורנו, סטאלין ימ"ש.

בן-לילה התהפכו היוצרות: ההנהגה החדשה של ברית המועצות הוקיעה את כל מעשי הזוועה של סטאלין ובהם 'משפט הרופאים'. כעבור זמן קצר הנחתה הממשלה החדשה את העיתון 'פראוודה' לפרסם כי כל הסיפור על פרשת הריגול לא היה אלא עלילה שביים סטאלין עצמו. העצורים שוחררו והסיפור נגמר.

בעקבות מותו של השליט העריץ, השתנה המצב ברוסיה בצורה משמעותית מאוד. אסירים 'פוליטיים' רבים שוחררו, ובהם חסידים רבים שהוגלו למחנות סיביר הרחוקים. כך תמה תקופה נוראה בחיי יהודי רוסיה.

הקדמה - חלק שני

פורים (תשנ"א) המפרץ

"אראנו נפלאות" - הגיע זמן גאולתכם!

חלפו שלושים ושמונה שנה, ושוב התרגשה צרה צרורה על מיליוני יהודים...

חודשיים לפני חג הפורים, תשנ"א. הפחד בארץ ישראל גדול מנשוא, איומים מפורשים מפי צורר יהודים חדש, סדאם חוסיין, נשיא עיראק, נשמעים בכל העולם. הוא מאיים להשמיד להרוג ולאבד את היהודים היושבים בארץ ישראל, חלילה, באמצעות שיגור טילים בעלי ראש נפץ כימי, היה לא תהיה.

הסיפור מתחיל מספר חודשים קודם לכן. בשלהי חודש תמוז תש"נ הציב סדאם חוסיין את צבאו בגבול עיראק-כווית. לאחר כשבועיים, ב"ב מנחם אב, פלש צבא עיראק לכווית, וכעבור יומיים השתלט על כווית ועל מרבצי הנפט שלה. סדאם מינה את בן דודו למושל המדינה.

הפחד והדאגה

מהלך זה גרר תגובה חריפה ביותר מאת המדינות החברות בארגון האומות המאוחדות, שהעביר לסדאם אולטימטום: תבצע נסיגה עד כ"ט טבת תשנ"א, או שתיגרר תגובה בינלאומית. סדאם לא התייחס, ואף הודיע שלוקח את

כלל תקיפות אוויריות על מטרות בעיראק ובכווית, וכן תקיפה ימית. פחות מיממה לאחר מכן, החלו מטחי סקאדים בעלי ראש נפץ רגיל (קונבנציונלי) לנחות בארץ ישראל באזור תל אביב, גוש דן, בגליל ובנגב. הפצצות אלו נמשכו במהלך כל המלחמה, אך למרבה הפלא הן הסתיימו כמעט ללא שום נפגע!

שלושים ותשע סקאדים נפלו בארץ, אך לא גרמו לשום פגיעה בנפש! כותרות העיתונים זעקו "ניסים ונפלאות". הבטחת הרכי התגשמה במילואה.

ניסים ונפלאות, הבית נהרס והדייר יצא ללא פגע (כ"ז שבט תשנ"א)

הרבי מנבא את סיום המלחמה

מה שמדהים יותר היא השמועה שהתפרסמה בשם הרבי על מועד סיום המלחמה. ביום ו' בטבת, עבר לפני הרבי הרב יעקב גולדשטיין, ששימש כרב בצבא ארה"ב, לבקש את ברכת הדרך לנסיעתו לסעודיה. הוא אמר לרבי שהוא נוטל עמו מגילת אסתר כדי לקרוא בה בפורים. לתדהמת כולם

הרבי לשר המשטרה מר רוני מילוא: "ארץ ישראל היא המקום הבטוח ביותר"

ארץ ישראל כ'בת ערובה': אם יצאו נגדו למלחמה, הוא ייצא ל"אם כל המלחמות" ויפניז את ישראל עם טילי הסקאד הקטלניים, בעלי ראשי הנפץ הכימיים שברשותו, חלילה וחס...

בעקבות הודעה זו, השתרר בארץ ישראל פחד איום ונורא. כמיגון מפני הטילים נושאי הראש הכימי, בוצעו חלוקות של ערכות מגן, שכללו מסכות אב"כ ומזרקי אטרופין, למיגון מפני הנשק הכימי. כל משפחה התבקשה להכין בביתה חדר אטום שבו תשהה בעת מתקפת טילים. והתקשורת טורחת ללבות את אש הפחדים.

אולם היה מנהיג אחד ויחיד שבמקום לזרוע בהלה, נסך ביטחון אדיר בכל עם ישראל. שוב היה זה הרבי מלובביץ' ממקום מושבו בברוקלין. מנהיג אחד מול עולם שלם מפוחד, משדר ללא הרף מסר מרגיע - ארץ ישראל היא המקום הבטוח ביותר. הרבי הוסיף שראשי התיבות של השנה הם "תהא שנת אראנו נפלאות". כולם יראו את נפלאות ה' בעיניי, הבטיח הרבי.

הניסים והנפלאות

לאחר שפג האולטימטום, בתאריך ב' בשבט, פרצה הקואליציה הבינלאומית במבצע 'סופה במדבר', המכונה בארץ ישראל כ'מלחמת המפרץ'. המבצע

הגיע זמן גאולתכם!

מאורעות ניסים ונפלאות אלו לא באו בחלל ריק. זה כבר שנים מספר שהרבי עורר על כך שהגאולה מתקרבת. הרבי אף הצביע על תהליכים המתחוללים בעולם, המבטאים את ניסי הגאולה. אחד מהם הוא קריסת הקומוניזם שאירעה בשנה קודם לכן, תש"נ.

מאז הזכיר הרבי ללא הרף את דברי המדרש ב'ילקוט שמעוני' ש'בשנה שמלך המשיח בא מלך פרס מתגרה במלך ערבי וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים להיכן נבוא ונלך.

ואומר להם הקב"ה כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם... הגיע זמן גאולתכם!"

הניסים והנפלאות של מלחמת המפרץ, גילו קבל עם ועולם את מנהיגותו וחשפו את ראייתו הנבואית של הרבי מלונאביץ' שהתגשמה לעין כל. כל אלו שימשו חיזוק ופרסום אדיר לבשורה העיקרית עליה עורר הרבי כל העת: הגאולה קרובה לבוא ויש לנו רק להוסיף בתורה ובמעשים טובים כדי להתכונן לקראתה!

זהו סיפורו של מאמר חסידות אחד, שחולל מהפכות כבירות בעולמות העליונים, אך תוצאותיו ניכרו כאן בעולמנו בדמות שני ניסי הצלה המוניים של בני ישראל בדורנו: פורים מוסקבה, ופורים המפרץ.

מתגובת הרבי הובן שלא יצטרך לכך, כתוצאה מכך התפשטה שמועה בשם הרבי שהמלחמה תסתיים עד פורים.

בהמשך לכך התפרסמו מודעות ענק בעיתון ה"ניו יורק טיימס", שלפי נבואת הרבי המלחמה תסתיים בפורים. יודעי דבר אמרו שהרבי אישר את פרסום מודעות אלו. גם בתקשורת הישראלית שידרו ביום בו פרצה המלחמה את דברי הרבי שצופה כבר את סיומה בחג הפורים...

המאמר הפלאי יוצא לאור

אולם ההפתעה גדלה יותר בשעה שלקראת חג הפורים הוציא הרבי לאור מאמר מיוחד לקהל החסידים בעולם כולו. המאמר לא היה אחר מאשר... "על כן קראו לימים האלו פורים". את אותו המאמר שעמו 'הפיל' הרבי את צורר היהודים סטאלין, הרבי מוציא כעת מוגה מחדש לכבוד פורים תשנ"א! הכל הבינו כי הנה שוב, הרבי מחולל מערכה שממית נגד צורר היהודים סדאם חוסיין.

הדבר נכתב כמעט מפורשות בפתח דבר של המאמר. וכך נכתב שם: "אמירת מאמר זה - 'המאמר השני שנאמר בהתוועדות דפורים בשנה היא' - 'היתה קשורה, כנראה, עם המאורעות שאירעו בתקופה היא עד למפלתו של המושל דמדינה היא שהי' צורר ישראל, כפי שהבינו בשעתו מהסיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א - כהקדמה ובסמיכות לאמירת מאמר זה - ע"ד הוראת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בתקופת המהפיכה לאחר מפלתו של הקיסר".

מאז הכל התנהל בקצב מופתי. בי' אדר פלשו כוחות הקואליציה רגלית לכווית. לאחר יומיים, בי"ב אדר, החלה הנסיגה העיראקית מכווית, ובדיוק ביום חג הפורים, י"ד אדר, הודיע נשיא ארצות הברית דאז, ג'ורג' בוש על שחרור כוית והפסקת האש. שמחת פורים בכל תפוצות ישראל הייתה אדירה. הנה שוב התקיים: "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם!"

חג הגורלות

שמו של חג הפורים שמשמעו 'גורל' - מסמל דרגה רוחנית עליונה. התגלותה, יצרה את נס חג הפורים

מקור השם 'חג הפורים' מופיע במגילת אסתר: "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור!". כלומר, חג הפורים נקרא על שם הגורל שהטיל המן כדי לדעת את הזמן המתאים לבצע את גזירתו, הגורל שעלה ליום י"ד בחודש אדר.

ידוע ששמו של כל דבר, בלשון הקודש, אינו סתמי, אלא מבטא את מהותו של הדבר. מכך מובן, שעיקר הנס של פורים הוא הגורל (כלשון המגילה: "פור הוא הגורל").

נשאלת השאלה (המופיעה בספר 'תורה אור'): הטלת הגורל על ידי המן לא הייתה, לכאורה, עיקר הנס. אדרבה, היא הייתה חלק מהגזירה! כנאמר במגילה: "הפיל פור הוא הגורל להומם ולאבדם". מדוע איפה נקרא החג כולו על שם הפור!?

1. אסתר ט, כו.

זכות לידתו של משה

בגמרא מסופר²: "כאשר נפל הפור (הגורל שהטיל המן) בחודש אדר שמח (המן) שמחה גדולה. אמר נפל לי פור בירח (בחודש) שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד".

"ותשם אותו בסוף.." זכות חודש אדר - בו נולד משה

על פי זה מובן מדוע החג נקרא על שם הפור: כי אכן הנס של פורים היה בזכות העובדה שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד משה מושיען של ישראל.

אך עדיין לא מובן: שם החג מצביע על

שייכותו ל'פור' (גורל) עצמו, לא רק לחודש שבו נפל גורל מסוים. כך שאין להסתפק בהסבר הקודם, שהחג נקרא 'פורים' על שם נפילת הגורל בחודש

הצדיק מגן על הדור

בנס פורים מודגש תפקידו של צדיק הדור בהצלת בני דורו. מרדכי כינס את כל היהודים בצום ובלימוד תורה, ובזכותו החזיקו כל ישראל במסירות נפש ביהדותם וזכו לנס. כמו כן מודגש בנס פורים שבא בזכותו של משה, שנולד בחודש אדר וזכות זו המשיכה ללוות את ישראל גם לאחר פטירתו (!).

גם בסיפורים הכרוכים במאמר זה, כמסופר בהקדמה, היה נראה בגלוי כיצד צדיק דורנו מעורר את אנשי הדור להתחזק באמונה בה' ועל ידי זה פעל הרבי לביטול הגזירות בניסים גלויים.

2. מגילה יג, ב

אדר, ומוכרחים לומר מכך ש'גורל' כשלעצמו הוא ענין גבוה ביותר. והוא קשור לנס הגדול.

ובמילים אחרות: ה'גורל' כשלעצמו זהו החג. והעובדה שהגורל בחודש אדר, בו נולד מושיען של ישראל, היא, כמו ניסים נוספים שאירעו אז, כתוצאה מעיקר החג - גורל. וצריך להבין: מהו עניין ה'גורל' המהווה את עיקרו של נס פורים?

בקצרה:

- *למ המך מהטא אל מהוה העיקרי*
- *הלם 'פורים' = 'גורל' מ'אחד ש'גורל' הוא דבך חמניג עליונה*
- *המך זה מ'אליג דבךג ה'גורל' והיא זו ש'למה אכל הנסים*

גורל על שני שעירי עיזים ביום הכיפורים

א. שניהם קשורים לגורל:

יום הכיפורים – בו הפילו גורל על שני שעירי עיזים. שעיר אחד הוקרב לה' בבית המקדש ושעיר שני נשלח לעזאזל לכפר על עוונות ישראל.

חג הפורים – נקרא על שם ה"פור הוא הגורל".

ב. שניהם הם 'למעלה משם הוי-ה':

כידוע, שמו הנשגב של השם הוא 'הוי-ה', אך עצמותו של הקב"ה היא למעלה משמו. כמו שאצל האדם, האדם עצמו נעלה יותר משמו. והראיה לדבר, שכאשר אדם נולד אין לו שם... כך גם אצל אלוקים הוא עצמו נעלה באין ערוך מאשר שמו.

שני החגים מסמלים התגלות אלוקית עליונה שהיא 'למעלה משם הוי-ה':

יום הכיפורים – נאמר³ "לפני הוי' תטהרו". מוסבר על כך, שאז מתגלה האור ש"למעלה מהוי-ה" ומשם באה הכפרה והטהרה.

למה מתחפשים בפורים?

הסתר הפנים שבחג הפורים בא לידי ביטוי בכמה דברים בחג: א. העובדה שבמגילת אסתר לא מוזכר שם ה'. ב. מגילת 'אסתר' מלשון הסתרה. ג. העובדה ששם החג הוא 'פורים' בלשון פרסי ולא 'גורלות' בלשון הקודש, מבטא מצב של גלות, הסתר פנים. ד. זהו אחד ההסברים לכך שמתחפשים בימי הפורים – בגלל הסתרתו של ה' במגילה...

3. ויקרא טז, ל

פרק שני

פורים ויום הכיפורים

שני החגים הקוטביים בשנה:

החג הרציני ביותר – יום הכיפורים, והחג השמח ביותר – חג הפורים – נושאים שם דומה. מה מקשר בין שני ימים כל כך שונים?

קיים דמיון לשוני בין שמות החגים 'פורים' ו'יום הכיפורים'. כפי שכתוב בספרים ש'כיפורים' משמעותו 'כמו פורים' – כלומר, יום הכיפורים רק דומה לפורים, אך חג פורים נעלה יותר!

מהו הקשר בין שני חגים אלו? אדרבה, במבט הראשון הם שונים ואף הפוכים זה מזה!

הגורלות והדרגה הרוחנית

מבאר על כך אדמו"ר הזקן בתורה אור: הקשר בין פורים ליום הכיפורים הוא בשני דברים:

האות	י	ה	ו	ה
דרגה בנפש	חכמה	בינה	מידות	מלכות

אם כן, שני הדברים המשותפים לפורים וליום הכיפורים - 'גורל' ו'למעלה משם הוי-ה' - קשורים זה לזה: הגורל, הוא למעלה מן החכמה, ראשית שם הוי-ה. אם כן הוא - 'למעלה משם הוי-ה'.

בקצה:

- *מך הפוכים ויום הכיפורים דומים בשני עניינים: א. גורל. ב. הגלגול 'למעלה משם הוי-ה'*
- *עניינו של הגורל הוא - הגלגול מעל השכל*
- *גם הגלגול הנצחי נ'שם הוי-ה' עניינה - למעלה מהחכמה*
- *מכאן הקשר של שני המצבים: בשניהם ישנה הגלגול אלוהי למעלה מהחכמה'*

חג הפורים - במגילת אסתר לא מוזכר בכלל שם ה'. מבואר על כך בחסידות, שהסיבה לכך היא מכיוון שבחג הפורים התגלה אור אין סוף שלמעלה משם הוי-ה'.

הקשר בין שני הדברים המשותפים ליום הכיפורים ולפורים [1]. הגורל. 2. למעלה משם הוי-ה] הוא - שניהם מסמלים דבר הנעלה מן ההיגיון.

גורל - למעלה מהיגיון

מתי עורכים גורל? כאשר מתלבטים בין שני דברים שווים ואין יכולת להכריע ביניהם לפי ההיגיון. כל עוד אחד מהם טוב מחברו, יקר או יפה יותר ממנו, אין צורך בגורל, כי ניתן להכריע לפי ההיגיון. רק כאשר שניהם שקולים, ולא ניתן להכריע על פי השכל - סומכים על הגורל.

כך היה גם בגורל שני שעירי העיזים של יום הכיפורים. ההלכה קובעת שראוי להביא שני שעירי עיזים השווים לגמרי, במראה, בקומה (בגובה) ובדמים (במחיר)⁴, כדי שהגורל יהיה מוחלט.

העולה מכך: מהות הגורל היא - למעלה מהשכל.

לפני הוי-ה - מעל לדרגת החכמה

הגורל הוא מעל ההיגיון

כך גם בהתגלות האלוהית: כידוע 'שם הוי-ה' מסמל את 'סדר ההשתלשלות', ארבעת העולמות המכוונים כנגד עשר הספירות שהאציל הבורא שעיקרם: י - חכמה; ה - בינה; ו - מידות; ה - מלכות. מכיוון שעניינו של 'גורל' הוא למעלה מהחכמה, הרי הוא מעל ה'השתלשלות', מעל 'שם הוי-ה'.

4. יומא פרק ו משנה א

ה'קוץ' שעל האות יו"ד'

כזכור, יש שני דברים משותפים ליום הכיפורים ולפורים: 1. גורל. 2. 'למעלה משם הוי-ה'. התבאר גם הקשר בין שני הדברים - ששניהם למעלה מהחכמה. הגורל - הינו למעלה מהשכל; וכן 'שם הוי-ה' (האות יו"ד) הוא ספירת החכמה ו'למעלה מהוי-ה' הוא - למעלה מהחכמה.

כעת נתקדם שלב נוסף: לאור מה שהבנו, ש'גורל' הוא גם למעלה מן הרצון, נמצא שהמכנה המשותף של פורים ויום הכיפורים (כשני הפרטים: גורל, 'למעלה משם הוי-ה') הוא גבוה יותר: שניהם הם למעלה מן הרצון!

ההסבר לכך: ההתחלה של שם הוי-ה היא ה'קוץ' הכולט מעל האות י'. האות י' מסמלת את החכמה, כאמור, ואילו ה'קוץ' שעליה מסמל את כוח הרצון, שלמעלה מהחכמה.

האות	קוץ שעל ה"ד	י	ה	ו	ה
דרגה בנפש	רצון	חכמה	בינה	מידות	מלכות

פורים ותפילין

ה'קוץ' שעל האות יו"ד' מופיע בכתב אשורי הנקרא בימינו 'כתב סת"ם' - כתב בו כותבים ספרי תורה, תפילין ומזוזות.

קשר מיוחד יש בין חג הפורים להנחת התפילין. התפילין הן אות המייחד את עם ישראל כלפי האומות ומטיל אימה עליהן. כנאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", דורשים חז"ל שהכוונה לתפילין המראות לכול את שם ה' נקרא על ישראל.

חג הפורים הוא זמן לחיזוק מצוות התפילין. כנאמר גם "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר". אומרים חז"ל "יקר - אלו התפילין".

פרק שלישי

בעל הרצון

הגורל גבוה יותר בנפש מאשר הרצון, לכן בכוחו לקבוע במה נחפוץ. דרגת ה'גורל' מבטאת התגלות של 'בעל הרצון', הנעלית מה'רצון' האלוקי

נבין יותר את מעלת ימי הפורים ויום הכיפורים, כאשר נעמיק במהות ה'גורל':

הגורל מבוסס על החלטה נפשית של האדם, שכפי התוצאה שתיפול בגורל - כן יהיה רצונו. עובדה זו מצביעה שהגורל נוגע בנפש במקום נעלה מהרצון. ולכן הרצון מתיישר ופועל לפי הגורל.

גם כוח הרצון כשלעצמו הוא למעלה מן ההיגיון. יש בו תוקף רב עד "שאינ דבר העומד בפני הרצון", אולם הנפש עצמה היא מעל רצונותינו, היא 'בעל הרצון'. ולכן בכוח האדם להחליט במה יחפוץ. בנקודה זו בנפש - 'בעל הרצון' - נוגע ה'גורל'.

האדם נברא בצלם אלוקים. וכמו שבאדם ה'גורל' נוגע במקום גבוה בנפש, כך גם אצל אלוקים, ה'גורל' העליון - נוגע בדרגת 'בעל הרצון'.

כפרה מתוך שמחה

היכולת לסלוח נובעת מדרגה שמעל ה'רצון'. ביום הכיפורים מתגלית דרגה זו רק למי שעומד בתנאי התשובה. בחג הפורים היא התגלתה לכל ישראל, מתוך שמחה.

מעלת חג הפורים תוכן לאחר הסברת מעלת יום הכיפורים. שני פירושים יש בשם 'יום הכיפורים': א. ביום זה מתכפרים כל החטאים (כיפורים כפשוטו). ב. יום זה הוא 'כמו פורים', ששניהם קשורים ל'גורל', כפי שהתבאר בפרקים הקודמים.

כיצד מתחברים שני הפירושים בשם 'יום הכיפורים'? נקודת ההסבר: כפרת החטאים נובעת מדרגת ה'גורל'.

היכולת לסלוח

נבין תחילה מהיכן נובעת הסליחה. כאשר האדם עבר על רצון המלך, לכאורה אין לו תקנה. מה יעזור שהוא יבקש כפרה, הלא רצון המלך לא התבצע?

ואם כן, המשותף ל'גורל' ולמעלה משם הוי-ה' הוא - שניהם למעלה מהרצון. 'גורל' - קובע את הרצון, 'למעלה משם הוי-ה' (כולל ה'קוץ' שעל ה'ד') הוא - למעלה מהרצון.

עד עתה עסקנו בהסברת הקשר בין שני החגים - פורים ויום הכיפורים - באמצעות הבנת הדרגה הרוחנית שלהם.

אולם עדיין צריך להבין:

א. איך הכפרה של יום הכיפורים והשמחה של חג הפורים קשורות לתכני החגים?

ב. מדוע אומרים שיום הכיפורים הוא רק 'כפורים' ואילו פורים עצמו הוא נעלה יותר?

בקצרה:

- הלש ה-ו-י-ה נכאל גמ הכזון הנעלה מהמכמה (ה'קוף' על ה'ו"ד')
- יום הכיפורים ופויים נעלים מ'לש ה-ו-י-ה' = בהם מעלה ה'זוכ' הנעלה מהכזון

למה כיפורים הוא רק 'כמו' פורים?

לאור זאת נוכל לענות גם על השאלה מדוע יום הכיפורים הוא פחות מפורים: הגזירה שקדמה לנס הפורים הייתה בעקבות חטאייהם של ישראל, שנהנו מסעודתו של אחשוורוש. נס חג הפורים היה בעקבות הכפרה לעם ישראל. נמצא שוב, שגם בחג הפורים וגם ביום הכיפורים יש כפרה לעם ישראל.

במסכת יומא נאמר שישנם ארבעה סוגי חטאים⁵, על חלקם מכפר יום הכיפורים, אם שב בתשובה. אולם על חילול השם, אין כפרה כלל, רק המיתה מכפרת. ובכל זאת ראינו שבחג הפורים התכפר לכלל ישראל על החטא החמור של חילול השם.

מובן מכך כי בחג הפורים התגלה 'בעל הרצון' ללא תנאים, ולכן הכפרה הייתה לכל ישראל ואפילו על חטא חמור ביותר. ואילו ביום הכיפורים מתגלה 'בעל הרצון', בהתאם לתנאים מסוימים בדרכי הכפרה.

כח השמחה

השמחה פורצת גדר ובכוחה לחליץ את האדם מצרה. כנאמר בזוהר שכאשר אדם שמח למטה בעולם הזה מתנהגים איתו מלמעלה גם בשמחה והוא זוכה לישועה. במיוחד שמחת הפורים שהיא למעלה מהגבלה היא עת רצון מיוחדת.

דוגמה לעת רצון בחג הפורים אירעה בחג פורים תש"ו. במהלך ההתוועדות אמר הרבי מלובביץ' שכל הרוצה להיות עשיר יגביה את ידו. מעטים בלבד לא התביישו והרימו את ידם. לאחר מכן דיבר הרבי בכאב על כך שאנשים לא ניצלו את עת הרצון לבקש עשירות. אותם אנשים שהצביעו אךן זכו בסייעתא דשמיא להצלחה גדולה ולעשירות מופלגה.

5. יומא פו, א

מצוות הפורים

בחג הפורים יש ארבע מצוות מיוחדות: מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים ומשתה ושמחה. באמצעות מצוות אלו מכניסים את השמחה הגדולה ש'למעלה מן הדעת' אל תוך הדעת, אל מסגרת של מצוות מעשיות.

מצוות הפורים מבטאות גם אהבת ישראל, ודאגה לזולת. ולכן, מלבד הקיום העצמי של מצוות הפורים קרא הרבי לכל יהודי לזכות יהודים נוספים ולדאוג לכך שכל יהודי יוכל לקיים את מצוות הפורים.

הדרך למחילה היא חשיפת קשר הנעלה מן הרצון. לדוגמה, אם העובר על דברי המלך הוא בנו. אכן, מצד הרצון, הקשר ביניהם נותק כאשר הבן עבר עליו. אך הקשר הפנימי בין המלך לבנו הוא עמוק יותר, בעצם מהותם, מעל לכל רצון כזה או אחר. כאשר יתעורר קשר עמוק זה - יסלח האב לבן.

כך ביחס לבורא: תרי"ג המצוות הן רצונו יתברך. כאשר אדם חוטא, הוא עובר על רצון הבורא. אך הקשר הפנימי של יהודי לבורא הוא בעצם מהותו, כבן אל אביו. כאשר מתגלה הקשר העמוק בין יהודי לבורא, נוצרת כפרה ליהודי. ובמילים אחרות: כדי שתהיה כפרה על פגם ב'רצון' - יש לעורר את 'בעל הרצון' שאינו מוגבל ב'רצון'.

גורל = כפרה

העולה מכך ששתי משמעויות השם 'כיפורים' מבטאות נקודה אחת: כפורים - כמו פורים = גורל, דרגת 'בעל הרצון' המאירה ביום הכיפורים. כיפורים - כפרה = זו התוצאה הנובעת מהפירוש הקודם. כי התגלות 'בעל הרצון' - יוצרת כפרה על הפגמים שאדם פגם ב'רצון' הבורא.

ההבדל מתבטא גם בשמותיהם:

חג פורים – הגורל הוא שם החג. כלומר, דרגת 'בעל הרצון' מתגלית בעצם מהותו של יום זה.

יום הכיפורים – כמו פורים. כלומר דרגת הגורל מתגלית ביום הזה, אך אין היא השם של היום. אחת מעבודות היום הייתה הגורל, אך אין מהותו של היום כולו.

[זוהי גם סיבת ההבדל השני: חג הפורים הוא יום שמחה, בשמחה אין הגבלות והיא מאחדת את כולם. לעומת זאת התשובה ביום הכיפורים נעשית מתוך רצינות ובכי, ובכך יש הבדלים בין אדם לחברו, לא אצל כולם דרגת התשובה שווה].

בקצרה:

- היכול אסאח – הגאולא מאל הדעג ומאל ה'רצון'
- הסאימה אלובר אל רצון ה' – נובעג מדקנג 'בעל הרצון'
- היום הכיפורים מעליג דקנג 'בעל הרצון' אלושה גשוה
- הפורים העלה 'בעל הרצון' אכא ישכא אלא גנאים ומגך שמחה
- השמחה של חג הפורים – מקטאלא אג תכ'ציוג אל כאל ישכא

פרק חמישי

מזימתו של המן הרשע

אלוקים עצמו נשגב מכל העולמות.
ביחס אליו אין כל ערך למעשי הנבראים -
"כחשיכה באודה". כאשר עם ישראל חוטאים
יכול הרע לרומם את עצמו לדרגה זו ומשם לינוק
כוח ולגזור גזירות על ישראל

חג ה'פורים', על שם ה'גורל', מסמל דרגה אלוקית גבוהה, 'בעל הרצון'. דרגה זו מכפרת על כל החטאים. כפי שהתבאר בפרקים הקודמים, זו גם הסיבה ש'יום הכיפורים' הוא 'כ-פורים'.

הדבר מעורר שתי תמיהות מהסיפור הפשוט של המגילה:

א. המן הוא זה שהפיל את הגורל. ולכאורה, מדוע המן שקטרג על היהודים יפיל 'גורל', דרגה עליונה המכפרת עליהם?

ב. בפסוק נאמר "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור". 'הפור', בה"א הידיעה, מתייחס לפור שנאמר קודם לכן, הפור שהפיל המן. ולכאורה, הפור שהפיל המן להרוג את ישראל, היה דבר שלילי. וכיצד נקרא החג על שם פור זה?!

שתי דרכים להשגת שפע

נבין זאת בהקדם שאלה כללית. הלא מקור החיות של כל העולם הוא הקב"ה. כיצד יתכן שהרע - שהוא נגד רצון ה' - מקבל שפע מאלוקים?

ותמוה יותר: לפעמים אנו רואים שלרשעים יש יותר הצלחה מאשר לצדיקים. כיצד יתכן הדבר?!

יש שתי דרכים להשיג שפע:

1. על פי דין. בדרך זו יכול לקבל רק מי שעומד בקריטריונים הנדרשים. זו חלוקה מסודרת בה מקבל רק מי שראוי ובמידה הראויה לו בלבד.

2. בחטיפה. יש מקור שמחלק ללא חשבון, כל מי שמצליח להגיע לשם מקבל. בחלוקה זו אין סדר. כל מי שמגיע יכול לחטוף, כמה שהוא מצליח.

כל הפושט יד – נתנים לו

חג פורים קשור לדרגת ה'מקיף' שהשפע הניתן ממנו הוא ללא חשבון. לכן חג פורים הוא הזדמנות לכל אדם להתקרב לה', ללא קשר למצבו הרוחני. בהקשר לכך המנהג הוא שבחג הפורים, אין לעשות חשבון למי מגיע, אלא יש לתת לכל הפושט יד.

הדבר מרומז בהנהגת אסתר שהלכה אל המלך אחשוורוש ללא אישור, כנאמר במגילה: "אבוא אל המלך אשר לא כדת", והמלך הושיט לה את שרביט הזהב. אסתר רומזת כידוע על עם ישראל, ואחשוורוש רומז על אלוקים. והרמז בדבר, שבחג הפורים זאת ההזדמנות לכל יהודי להתקרב אל ה', בכל מצב שבו הוא נמצא, "אבוא אל המלך אשר לא כדת".

משקפיים 'שמיים'

גם אצל האלוקות ישנן שתי דרכים להשגת שפע: 1. על פי דין וסדר מסודר. 2. בדרך של 'חטיפה'.

1. סדר 'השתלשלות העולמות' - כפי שאלוקים 'צמצם' את עצמו שיהיה 'אכפת לו' ממעשי הנבראים. משם יכולים לקבל רק עושי רצונו, בהתאם למידת זכאותם. באופן כללי זהו מקור השפע של עם ישראל שנקראים "עושי רצונו". שכן אפילו הפחותים שבישראל ראויים לקבל משם, כי אפילו פושעי ישראל "מלאים מצוות כרימון".

על כך נאמר⁶ "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל". 'שמים' מסמלים את החכמה האלוקית (שמים = שם מים, והחכמה נמשלה למים), שהיא ראשית ה'השתלשלות'. כאשר אלוקים משקיף עלינו דרך ה'שמים' - דרך ה'השתלשלות' - עם ישראל נראים החשובים ביותר, וממילא הברכות מושפעות לישראל.

2. 'למעלה מסדר השתלשלות' - אלוקים כפי שהוא ברוממותו, בעיניו העולמות אינם נחשבים כלל. אין הבדל, לכאורה, בין מי שמקיים רצונו למי

שאינו מקיים. משם יכול להימשך שפע בלי חשבון גם למי שאינו ראוי... לכן גם אומות העולם, עוברי רצונו, יכולים לקבל שפע, ולא סתם, אלא שפע בלי חשבון.

נאמר⁷ "שממית בידיים

פאר ארמון המלוכה. יש מקום גם לשממית

6. דברים כו, טו

7. משלי ל, כח

תתפש והיא בהיכלי מלך". המלך כה מרומם, עד שלא אכפת לו כל כך ממה שקורה סביבו. ולכן, יכולה השממית להימצא בהיכל המלך בלי שאף אחד יסלקה...

דוגמה נוספת היא ממצב של שינה: כאשר אדם ישן, נשמתו 'מתרוממת' מן הגוף ושוב הנעשה מסביב לא מפריע לו. הטוב והרע יכולים 'להתערבב' יחד בחלומותיו, כי הוא 'איננו נמצא' בתוך 'סדר ההשתלשלות' של המחשבות והרגשות...

[כמובן, שזה עצמו שמתאפשר לסטרא אחרא לקבל שפע מדרגה זו, הוא בידיעתו של הקב"ה... ויש לו גם כוונה בזה – שיהיה לרע קיום, כדי ליצור מאבק בין הטוב לבין הרע, במטרה שהאדם יתגבר וינצח את הרע בכוח עצמו].

המן פונה אל דרגת ה'גורל'

כעת נבין מדוע המן הרשע הפיל גורל: המן ידע שגם אחרי כל הקטרוגים שיקטרג על ישראל, אין לו סיכוי מולם. ב'סדר השתלשלות' לא שייך שאדם רשע כמותו, ינצח, חלילה, את ישראל.

למרות שעם ישראל היו אז במצב שפל מבחינה רוחנית, אך עדיין גם הפחותים שבישראל "מלאים מצוות כרמון". ממילא, הם זכאים הרבה יותר ממנו.

מה עשה המן? 'הפיל פור', גורל. הוא עורר את דרגת ה'גורל' הנעלית מן ה'השתלשלות', שם בעיני אלוקים הכל שווה, כחשיכה כאורה. מצד דרגה זו, חשב המן, יש לו סיכוי לנצח, חלילה, את ישראל.

[ראוי להזכיר את המבואר במאמרים אחרים שהיכולת של המן להגיע אל דרגת ה'גורל' נבעה ממצבם של ישראל עצמם. כאשר ישראל היו במצב של 'שינה רוחנית', הנשמה שלהם הסתלקה מגופם ולא פעלה בהם כראוי, נוצר גם למעלה מצב של 'שינה'. במצב זה אלוקים אינו מביט דרך ה'שמים'

(החכמה) ויש כוח לסטרא אחרא לינוק כוח כדי לגזור גזירות על עם ישראל, כפי שאכן אירע בעת עלייתו של המן].

בקצרה:

- ג'י דרכים יש להעג השפס מלמלה:
  - א. **על פי דין**, או אוקי המצטמס דכך השגלסלמ העולממ מממ מקבאים הכאויים, בני ישראל.
  - ב. **במטיבה**, או עיון מלמלה מהשגלסלמ מבחינמ אין עכך לעולממ וכולם שויים בפניו, עגמ ה'קאיפוג' יכולמ אינוק מממ שפס.
- "השקיפה . . מן השמים – ובכך אג עמך ישראל". כאשר אלוקים משפיע דרך 'השגלסלמ העולממ' (שמים) – השפס בא לעם ישראל!
- המן הפיל 'גורל' – פנה לאור מלמלה מהשגלסלמ, שם הכל שווה (גורל), וכך חשב שיצליח לנצח אג ישראל, מלילה

והעולם הנמוך (אחרית) שווים. משם יכול להיווצר מצב בו יושחרו פניהם של ישראל.

מהותה של השתיקה

לאור זאת נבין פירוש נוסף בשם 'אחשוורוש':

חש - מלשון שתיקה, מלשון 'אחשה', שמשמעותו 'אשתוק'; רוש - מלשון מר, המתניח לסטרא אחרא, כנאמר "מי רוש השקני", שהכוונה היא למים מרים.

הסבר הדבר - יש שני סוגי שתיקה:

א. שתיקה נמוכה: כשאין לאדם מה לומר, או שהוא במצב ירוד שלא מסוגל לדבר. זו שתיקה ש'למטה מדיבור'.

ב. שתיקה נעלית: באמצעות השתיקה אדם מעביר מסר עמוק, שאין מילים שיכולות להעבירו. זו שתיקה ש'למעלה מדיבור'.

על כך אמרו חז"ל¹⁰: מילה בסלע (כלומר במטבע יקר), שתיקה בשתיים (במקור בארמית: "שתיקותא בתרי"). כאן הכוונה לשתיקה הגבוהה מדיבור, ולכן שכרה גבוה יותר.

כך נבין את דברי חז"ל¹¹: "סייג לחכמה שתיקה". 'סייג' הוא גדר המקיף וסובב. הדיבור נובע מן החכמה, ואילו השתיקה סובבת את החכמה, כי היא גבוהה ממנו!

שתיקה - אור ה'סובב'

כך גם ביחס לאלוקים: 'שתיקה' אלוקית מסמלת אור גבוה הנעלה מ'סדר השתלשלות', הנקרא גם 'סובב'. לכן הוא נחשב "סייג לחכמה" - סובב ומקיף

10. מגילה יח, א

11. אבות פרק ג משנה יג

פרק שישי

הרמזים בשם המלך אחשוורוש

מצב העולם בעת שהתרחש סיפור הפורים, מרומז בדמות המרכזית המלווה את המגילה - 'המלך אחשוורוש'.

בשמו של המלך 'אחשוורוש' ישנם מספר רמזים:

א. בגמרא⁸: 'אחשוורוש' - על שם שהושחרו פניהם של ישראל בימיו.

ב. במדרש⁹: 'אחשוורוש' - זה הקדוש ברוך הוא - 'אחרית וראשית' שלו.

שני פירושים אלו לכאורה סותרים זה את זה. הפירוש הראשון מצביע על מצב שלילי ביותר, ואילו הפירוש השני הוא הפוך לגמרי - אחשוורוש רומז על שמו של... אלוקים. היתכן?!

ההסבר בדבר: הכוונה בפירוש השני היא לאלוקים כפי שהוא בהתרוממות מן העולם, מעל 'סדר השתלשלות' הנקרא גם 'מקיף'. מבחינת דרגה זו לעולמות אין כל ערך, החושך והאור שווים. זו משמעות הביטוי "אחרית וראשית שלו", כלומר, ביחס לאור מרומם זה - העולם הגבוה (ראשית)

8. מגילה יא, א

9. מאורי אור אות קפב

רעש של קדושה

שמחת הפורים נעשית בהתלהבות וברעש גדול. כמו שהיה בימים ההם ש"מרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור. . . והעיר שושן צהלה ושמחה".

'רעש' חיובי זה נחוץ במיוחד בדורנו. כיום נהוג שחשיבותו של כל דבר נמדדת לפי מידת הפרסום וה'רעש' שנעשה סביבו. ממילא, גם דברי קדושה צריכים להיעשות מתוך פרסום ו'רעש' ולא בהיחבא ובשתיקה. רק כך, כאשר הסביבה תראה את היוקר וההתלהבות שבענייני הקדושה, תיסחף היא אחריהם. כך יתווספו עוד אור וקדושה בעולם.

התגברות שני סוגי ה'קליפות' מסמלת 'שתיקה' של הדיבור האלוקי. שורש השתיקה הזאת נובע מדרגה עליונה שהיא 'שתיקה' שלמעלה מדיבור.

שני סוגי ה'קליפות' מרומזות בשם 'אחשוורוש': א. חש - קליפת נוגה נקראת 'חשמל'. ב. רוש - שלוש קליפות הטמאות הנקראות 'ראש', על שם "שרש פורה ראש ולענה".

התגברות 'קליפות' אלו נובעת מהשתיקה העליונה - 'חש'. מהשתיקה העליונה, אור ה'סובב' המרומם מהעולמות, יכולה להיווצר 'שתיקה' הפוכה שלילית, המתבטאת בהתגברות ה'קליפות'.

לסיכום - התהליך שאירע בימי פורים מרומז כולו בארבעת הפירושים שבשם 'אחשוורוש': הקדוש ברוך הוא ('אחרית וראשית שלו') היה בבחינת שתיקה ('חש'), הסתלקות מן העולמות - מה שגרם להתגברות הקליפות ('חש' ו'רוש') ולמצב קשה של בני ישראל ('הושחרו פניהם של ישראל').

אך עדיין נותר להבין: בפרק הקודם התבאר ש'גורל' הוא דרגה ש'למעלה מהשתלשלות', אליה רצה להגיע המן כדי להצר לישראל. במבט ראשון

ל'השתלשלות' המתחילה מהחכמה¹². מרוב רוממותו הוא 'שותק' ואינו מתייחס אל המתרחש בעולם, שכן ההתרחשויות אינן נוגעות לו, הכל שווה בפניו.

כפי שהוזכר, מרוממות זו יכול להיווצר מצב שלילי. כיון שהנהגת העולמות אינה תופסת מקום, יכולים גם כוחות ה'סטרא אחרא' לפרוח, לקבל שפע ולגזור גזירות על ישראל.

שני סוגי 'קליפות'

השתיקה ה'שלילית' שיכולה לנבוע משתיקה 'חיובית', כוללת שני מצבים:

א. הסתר. הקדושה מושתקת. כלומר, האלוקות נעלמת ולא מתגלית, אך עדיין אין התגברות של כוחות מנוגדים.

ב. הלם. התגברות קולות מנוגדים העושים את הקדושה, יוצרים שתיקה של התכווצות. כמו הכבשה שכאשר גוזזים אותה היא משתקת ('כרחל לפני גוזזיה נאלמה').

הכבשה שותקת בעת גזיזתה

הכוחות המנוגדים לקדושה נקראים 'קליפות' והן מחולקות לשתי מדרגות כלליות: א. קליפת 'נוגה' - זהו הטבע הניטרלי המעורב מטוב ורע. ב. 'שלוש קליפות הטמאות' - רע גמור.

12. 'סיל' הוא גדר הסובב ומקיף ושומר על הנמצא בתוכו.

מעשתה אחשוורוש לגזירת המן

אחשוורוש היה מלך רשע ש'השחיר' את פניהם של ישראל, אולם בעת גזירת המן התדרדר מצבם של ישראל הרבה יותר. בפרק זה יסביר הרבי על פי פנימיות את שתי הדרגות 'אחשוורוש' ו'גורל', ואת ההבדל ביניהן שהוביל למצבים שונים בגורלם של ישראל בגלות פרס.

בסיפור המגילה אנו קוראים על המלך אחשוורוש שגידל את המן, אשר לאחר מכן הפיל 'פור' להרוג את היהודים. לפי המבט הפנימי, שהתבאר בפרקים הקודמים, 'אחשוורוש' ו'גורל' מבטאים שניהם מצב בו האור האלוקי מסולק מהעולמות, וכתוצאה מכך יכול הרוע להתגבר בעולם.

מהשתלשלות הדברים בסיפור המגילה אנו מבינים שמדובר בשני מצבים שונים: א. 'אחשוורוש' - הסתלקות האור למקום ממנו יכולות להתחיל

זוהי בדיוק דרגתו של 'אחשוורוש', השתיקה העליונה שממנה יכולות להתגבר ה'קליפות'.

ואם כך, לא מובן סיפור המגילה: אם 'אחשוורוש' עצמו מסמל את דרגת רוממות האור - ממנה יכולות הקליפות להתגבר - מה הוסיף המן ב'גורל' שהטיל!?

בקצה:

- הכתובים בשם המלך 'אחשוורוש' מלמדים על גהאיך הצ'ירה:
א. "אמריג וכאשיג ש"ו" - האור אלוקי הסגאק מהעולמות עד שכולם היו שוויים בפניו.
ב. "הושמרו פני ישכאל בימיו" - כגזאה מהגדומות האור - הגביר הכוח כנגד ישכאל.
ג. 'חש' אשון שטיקה. ביטוי של הסגאק האור מהעולמות אל ה'סופה'. 'שטיקה עליונה'.
ד. 'חש' - קאיפג נעה, ו'כוש' - אלוש קאיפוג הטמאות אלמתי. ה'קאיפוג' הגביר כגזאה מ'השטיקה האלוקיג'.

משתה ללא הגבלות

המגילה מספרת על משתה אחשוורוש שנמשך מאה ושמונים יום, בעשירות מופלגה, עם כלים מפוארים ושתייה ללא גבול. לשם מה מספרת לנו זאת המגילה?

יש כאן מסר לעבודת השם. כאשר יהודי עסוק בעניין של קדושה, יש לעשות זאת בשפע גדול, ברחבות גדולה ולא בצורה מדודה ומוגבלת.

זה מסר שמעבירה לנו שמחת הפורים "עד דלא ידע", להוסיף בענייני יהדות וקדושה באופן של שמחה והתלהבות, כראוי לכל יהודי, שהוא בנו יחידו של מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, ולעשות זאת ביד רחבה. לדוגמה: נתינת צדקה בשפע וביד רחבה, הכנסת אורחים ברוחב לב ובשולחן ערוך בכל טוב, וכן לימוד תורה זמן רב, בעומק ובהתלהבות.

משתה לכל שריו ועבדיו" ורק אחר כך "לכל העם הנמצאים בשושן". משמע שלשריו ועבדיו היה משתה מפואר יותר מאשר לכל העם.

גם: על המשתה שעשה לעם נאמר שהתקיים "כחצר גינת ביתן המלך". מפרשים חז"ל שמדובר בשלושה מקומות שונים בהם התקיים המשתה: "הראוי לחצר - לחצר, הראוי לגינה - לגינה, הראוי לביתן - לביתן"¹⁴. כלומר, היו הבדלים ברמת המשתה בין חלקי העם.

מצד אחד רואים כאן את רוממותו. ההיגיון (סדר השתלשלות) אומר שרק השרים והעבדים ראויים למשתה, ואילו העם אינו זכאי כלל. ומכאן ש'אחשוורוש', שערך משתה לכולם, מסמל רוממות שמבחינתה כולם שווים. מאידך, עדיין היו מבחינתו הבדלים בין השרים לבין העם, וגם בתוך העם עצמו, מי חשוב יותר ומי פחות.

הדבר מסמל את הדרגה האלוקית הנרמזת בשם 'אחשוורוש', שלגביה יש 'עליונים' ו'תחתונים', אך הם שווים בפניה. מצד אחד - דרגה זו מתגלית בכל

14. מגילה יב, א

הגזירות. ב. 'גורל' - הסתלקות גבוהה יותר, ממנה יכול להגיע גזירת כיליון, חלילה.

מהם שני המצבים הללו, ומה ההבדל ביניהם?

שני מצבי 'הסתלקות'

שני אופנים יכולים להיות ב'הסתלקות' ו'התרוממות' מהסביבה:

א. ההבדלים הקיימים בסביבה מורגשים גם אצלו, אך הם אינם משמעותיים כלפיו. כלומר, הוא מבחין בהם כ'מעלה' ו'מטה', אך בגלל רוממותו, איננו מתייחס להבדלים הללו.

ב. ההבדלים אינם קיימים כלל. הוא כה מרומם עד שמבחינתו כולם אינם נחשבים כלל, ה'מעלה' וה'מטה' שווים ממש.

זה ההבדל בין מצב העולמות מצד 'אחשוורוש', לבין מצבם בעת הטלת ה'גורל':

'אחשוורוש' - מסמל דרגה המסולקת מהעולם, עד ש'אחרית' ו'ראשית' שווים בפניה. ברם, עדיין קיים בה הבחנה בין 'אחרית' ו'ראשית'. כלומר, ההבדלים קיימים, אך לא תופסים מקום ביחס אליו.

משתה אחשוורוש

יחסו של 'אחשוורוש' ל'עולם' שמתחתיו ניכר במשתה שערך לעם: דרכם של מלכים לערוך סעודות רק לשרים ולחשובי העם. העובדה שאחשוורוש ערך משתה לכל העם מצביעה על רוממותו, עד שמבחינתו כל האנשים שווים.

יחד עם זאת, היו חילוקים ברמת המשתה שעשה לכל קבוצה. כנאמר¹³ "עשה

13. אסתר א, ג

בקצרה:

- 'אמשורוש' מסמל דבקה החמומת מהעולם אך קיימים בה מילוקים בין 'כאשיג' לבין 'אמריג'
- מצד 'אמשורוש' הושמרו פניהם של ישראל, אך לא נעזר אליהם כיליון, חלילה
- ה'נול' שהפיל החן מסמל דבקה חמומת יוגר שמחמינה הכא שווה ממש, ולכן היה יכול להיות ממנה גזיג כיליון, חלילה, על ישראל

העולמות (כמו המשתה שנעשה לכולם), ומאידך - היא מתגלית בעולמות העליונים יותר מאשר בעולמות התחתונים (כמו המשתה שהיו בו חילוקים בין השרים ובין שאר חלקי העם).

בגורל אין הבדלים

ביחס לדרגת ה'גורל', לעומת זאת, הכל שווה לחלוטין. שהרי גורל נעשה רק בשני דברים שווים לגמרי. אין שם מלכתחילה הבדלים של 'ראשית' ו'אחרית'.

זו הסיבה שהמן הפיל 'פור' - "הוא הגורל להומם ולאבדם": מצד דרגת 'אמשורוש' שהייתה גם לפני גזירתו, יש הבדל בין הקדושה לבין הקליפות, אלא שהוא מרומם מהתייחסות להבדל. ולכן יכולה להיות יניקה לקליפות ('חש' - קליפת נוגה, ו'רוש' - שלוש קליפות הטמאות) הגורמות ל"הושחרו פניהם של ישראל", אך לא יתכן להרגם, חלילה.

[וכמו הדוגמה שהובאה בפרק הקודם שבגלל רוממות המלך יכולה להיות שממית בהיכלו ואף ללכלכו, והמלך לא יגרשה. אך כמובן שהמלך לא יתן למישהו להחריב את היכלו. כך ה'קליפות' יכולות להשחיר את ישראל אבל לא לכלותם, חלילה].

פנה אפוא המן לדרגת ה'גורל', שם באמת "כחשיכה כאורה", ולא קיים הבדל כלל. מדרגה שהיא למעלה מהרצון של תורה ומצוות, חשב שיוכל להפיק את זממו ולהשמיד את כל היהודים, חלילה וחס, היה לא תהיה.

פורים – קבלת התורה מבחירה

על חג הפורים נאמר "קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם" – אומרים חז"ל: "קיימו מה שקבלו כמתן תורה". כלומר, בחג הפורים הושלמה קבלת התורה.

קבלת התורה בעת מתן תורה הייתה כ'כפייה' מלמעלה, האור הגדול שהאיר כמתן תורה 'הכריח' את עם ישראל לקבל את התורה.

בחג הפורים התגלתה ה'בחירה' של עם ישראל מצד עצמם. גם במצב של גזירה, בה יכלו להמיר את דתם, בחרו ישראל מצד עצמם, ללא שום גורם שיכריח אותם, בתורה.

בחג הפורים מדי שנה בכוחנו 'לבחור' מחדש בתורה ובמצוות. לא בגלל הכרח חיצוני, אפילו לא הכרח של היגיון, שהוא גם הכרח חיצוני, אלא בכוח של בחירה אישית מעצם הנשמה. יהודי בוחר בה' מצד נשמתו.

כך מפרשת החסידות את ההלכה: "חייב אדם להתבסס בפורים עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" – אדם צריך להתעלות בחג הפורים לדרגה כזו, שאהבתו את הטוב (מרדכי) ושנאתו את הרע (המן) תהיה למעלה מהדעת ("עד דלא ידע"), שהיא הכרח חיצוני, אלא בגלל בחירה אישית, מעומק הנשמה הקשורה בה'.

שקולים כלפינו. ההבדל ביניהם: 'גורל' מבטא את העדר יכולת ההכרעה שלנו בין דברים שקולים, עד שעלינו להיתלות בגורם חיצוני (גורל), ואילו 'בחירה' מסמלת יכולת עמוקה יותר בנפש, להכריע גם בין דברים שקולים, מכוח בחירה אישית.

במילים אחרות: 'גורל' מסמל מצב בו הנפש מוגבלת בהיותה בלתי מוגבלת. כלומר, כיון שביחס לנפש אין ערך ל'עולם המוגבל' שסביבה, ממילא אין ביכולתה להכריע בענייניו.

לעומת זאת, 'בחירה' מבטאת בלי גבוליות מוחלטת של הנפש. היא איננה

פרק שמיני

ונהפוך הוא

חג פורים מסמל מהפך. מצב של חושך גמור, בו נגזר על עם ישראל כיליון מוחלט, התהפך הגורל ועם ישראל זכה לניצחון מוחץ ולחג גדול. מה סוד השינוי הקוטבי שהפך שפל מוחלט לניצחון מוחץ?

גזירת הפורים נבעה, כאמור, ממדרגת ה'גורל' בה אין ניכר מעלת הטוב על הרע. בפרק זה נלמד על כוח נוסף בנפש הקיים באותה מדרגה והוא – כוח הבחירה.

היכולת שלנו לבחור מתגלית דווקא מול דברים שקולים. כל עוד ואחת האפשרויות הניצבות בפנינו טובה יותר מחברתה, אין כאן באמת 'בחירה' שלנו. האפשרות הטובה יותר 'מכריחה' אותנו לבחור בה... דווקא כאשר הדברים שקולים לגמרי מבחינתנו, ולא ניתן להכריע ביניהם על פי ההיגיון, הבחירה תהיה בחירתנו האישית!

הבחירה נובעת מהאישיות הפנימית

בכך דומה הבחירה לגורל: בחירה, כמו גורל, היא כאשר שני הדברים

הוא בישראל. בחירה זו השפיעה על כך שגם בדרגת ה'גורל' – בפניה הכל שווים – ניתנה חשיבות דווקא לעם ישראל וממילא ניצח ישראל את אויביו.

בקצרה:

- *בחירה אחת היא בין דברים שווים אלוטין*
- *יכולת הבחירה של האדם מחוקה בנפש מדבקת ה'גורל' – אחת שהכוח שווה בעיניו, ביכולתו אכחור בבחינת האיש, אלא גאון בקודם מיצוני (גורל)*
- *כאשר בוחנים בדבר, שוב גם בדבקת ה'גורל' הוא אינו שווה אלוטין*
- *בפזרים העלמה בחינתו של אלוקים בישאל – גם במקום (גורל) בו נדמים הם כשווים אל האונות*

מוגבלת אפילו בהיותה 'בלתי גבולית' (מרוממת מן ה'גבול'), אלא כיכולתה גם להתייחס אל ה'גבול', לבחור בו ועדיין להיותו 'בלתי מוגבלת'... כי בחירתה איננה בגלל תכונות 'גבוליות' של הדבר, אלא מכוח בחירתה האישית. כפי שאנשים נוהגים לומר "בחרתי בזה בגלל עצמי".

כך גם ביחס לאלוקים: 'גורל' הוא דרגת 'בלי גבול' שמצידה אין ערך לעולמות, אך היא עדיין מוגבלת בהיותה 'מעל העולמות'.

דרגת ה'בחירה', לעומת זאת, נובעת מ'עצמיות הבורא' שאין לו כל הגדרה, אפילו לא הגדרת 'בלי גבול'. הוא הכל. ברצונו הוא 'אין סוף' המרומם מהעולמות וברצונו הוא 'בתוך העולמות'.

הגורל 'עתישר' לפי הבחירה

לאחר הבחירה באחת האפשרויות, גם ה'גורל' יתיישר בהתאם אליה. כיון שעיקרון הבחירה הוא, שגם במקום בו הדברים שקולים, גורל, בכל זאת יש לבחור באפשרות מסוימת זו.

נאמר בתהלים¹⁵ "אתה תומיך גורלי", כלומר אנו מבקשים מה' שיבחר בנו ואז כאילו יטיל את הגורל לטובתנו.

בפסוק הבא זה אף בולט יותר¹⁶: "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה". נחלה מתורגמת (על פי תרגום אונקלוס) - 'עב', שכוונתו - גורל. אנו מבקשים מאלוקים שיבחר בנו מבחירתו העצמית. כלומר, גם בדרגה בה איננו תופסים כלפיו שום ערך, שיבחר בנו, ואז גם בדרגת ה'גורל', 'נעלה בגורל'...

זהו המהפך שאירע בחג הפורים – התגלות הבחירה. המן עורר את בחינת ה'גורל' מצידה אין כל ערך לעולמות, ולא ניכרת מעלת ישראל, ומשם רצה לכלות את עם ישראל. אמנם אז התגלתה 'בחירתו' של הקדוש ברוך

15. תהלים טז, ה

16. שם מז, ה

נס הפורים

גם במקום בו נדמה שאלוקים הסתלק ואומות העולם שולטות בישראל, יד אלוקים שולטת ומכוונת. לעתים רק מאוחר יותר יתברר, כיצד מלכתחילה, גם מה שהיה נדמה לרעה, היה לטובת ישראל.

בחג הפורים התגלתה בחירת ה' בישראל. בפרק הקודם התבאר שבחירה אמתית היא בחירה אישית בין דברים שווים, כלומר בחירתו של ה' בישראל היא דווקא בדרגת ה'גורל', בה הם נראים שווים לאומות העולם. בפרק זה יוסיף הרבי כי גם באותו גורל שלילי עצמו, שכאלו יצא להיפך הטובה, מתגלה שגם הוא נבע מבחירת אלוקים בישראל.

רואים זאת בכתוב: "הלא אח עשו ליעקב . . . ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי". כלומר, גם במקום בו הם 'אחים', נראים שווים, אלוקים בוחר דווקא בישראל.

זה היה נס חג הפורים. באותו 'גורל' שהפיל המן - דרגת ה'גורל' מבחינתה

שווים ישראל לאומות - נפל הגורל בחודש אדר שבו נולד משה. כלומר, הגורל נפל לטובת ישראל. בחירת ה' בישראל התגלתה בתוך ה'גורל'.

כעת מתורצת השאלה שבתחילת המאמר - כיצד יתכן שנס הפורים נקרא על שם הגורל שהפיל המן שהיה חלק מהגזירה? אלא שזה בדיוק היה הנס של חג הפורים. שגם ה'גורל' שהפיל המן, דרגה בה נדמים ישראל כשווים אל האומות, ויש מקום לגזירות קשות, גם שם בוחר ה' בישראל והופך הכל לטובתם.

כשעם ישראל התעורר

עדיין יש להבין: הלא בתחילה נדמה היה שה'גורל' לא יצא לטובת ישראל ונגזרה גזירת הכיליון. מה יצר את השינוי שלפתע התגלתה בחירת ה' בישראל?

התשובה לכך: ה' נוהג עם בני ישראל בהתאם להנהגתם. כנאמר בפסוק¹⁷ "ה' צילך על יד ימינך", כמו הצל הנובע מפעולותיו של האדם, כך אלוקים קובע את הנהגותיו עם האדם על פי מעשיו.

זוהי גם ההנהגה עם ישראל כאומה. כאשר עם ישראל נמצאים במצב של 'תרדמת רוחנית', נעשה גם למעלה מעין 'תרדמת'. אלוקים מסתלק אל מעל העולמות, אל דרגת ה'שתיקה' וה'גורל' שם הכל שווים. משם יכולים להתגבר כוחות הרוע, ה'קליפות', החשים בהזדמנות להרע לישראל. זו הייתה סיבת הגזירה.

אמנם, כאשר 'התעוררו' היהודים מן התרדמת הרוחנית ובחרו בה', בבחירתם העצמית, 'התעורר' כביכול גם אלוקים וגילה את בחירתו בישראל. הביטוי לבחירת ישראל בה' הייתה 'מסירות הנפש' של היהודים במשך שנה שלימה על יהדותם. 'מסירות נפש' היא למעלה מהסבר או היגיון, היא נובעת ממקום הבחירה שמעבר להיגיון, מעצם הנשמה.

17. תהלים קכא, ה

הגורל לעפרע היה כפי הבחירה

אולם נס נוסף היה כאן: כאשר נפל גורלו של המן בחודש אדר, היה זה עוד לפני שבני ישראל עמדו במסירות נפש. ממילא, עדיין לא התגלתה אז בחירת ה' בישראל. בכל זאת, כבר אז נפל הגורל בחודש אדר, וכפי שהתברר לאחר מכן, היה זה לטובת עם ישראל.

מכאן אנו למדים שגם בשעה שלא ניכרת מעלת ישראל, ה' מטיל את הגורל לטובת ישראל. אמנם אין זה ניכר באותו זמן, שהרי בעת הפלת הגורל שמח המן בחשכו שהוא נפל בחודש שבו "מת משה". אמנם לאחר מכן מתברר שגם ה'גורל' עצמו – היה לטובתם.

כפי שמוכן גם מסיפור המגילה, שדווקא בעקבות גזירת המן, נוצרה התעוררות רוחנית גדולה בעם ישראל וכתוצאה ממנה התבטלה הגזירה ועם ישראל זכו ל"אורה ושמחה" וכו', הרי התברר שכל מטרת הגזירה וה'פור' השלילי הייתה לטובה.

ליהודים הייתה אורה ושמחה

לראות השגחה פרטית

בניגוד לחגים אחרים שהביאו לגאולה מוחלטת, חג פורים אירע בזמן הגלות, וגם לאחר החג נותרו הם בגלות פרס. חג זה הראה כיצד אלוקים מוביל בהשגחתו הפרטית את כל מאורעות עם ישראל גם בעת ההסתרה ובזמן הגלות. עד כדי כך שגם הדברים שנראו כגזירה גדולה, כמו לקיחת אסתר אל המלך, העץ שהכין המן ועוד, התבררו לאחר מכן כחלק מתכנית אלוקית לטובת ישראל.

חג הפורים מלמד אותנו להתחזק באמונה באלוקים ולהאמין שכל מה שהוא עושה זהו לטובה. להביט סביב ולמצוא את ההשגחה הפרטית המלווה כל יהודי לאורך כל ימי חייו.

שהפיל המן עצמו, כולל הגזירה הקשה, הייתה כדי שתתגלה בחירת עצמותו של ה' בישראל!

יתירה מזו: גם העובדה שבתחילה היה נדמה שהפור נפל לרעת ישראל – הייתה לטובה. רק כך התגלה עד כמה גדולה בחירתו של אלוקים בישראל. שגם במקום בו שני הצדדים שווים – גורל - ואפילו נדמה שהגורל נוטה לטובת שונאי ישראל, גם שם מסתתר באמת הבורא. כפי שהתברר בסוף שה'גורל' מלכתחילה היה בהתאם לבחירת עצמותו של ה' בישראל, לכן נפל בחודש בו נולד מושיעם של ישראל.

עץ גבוה חמישים אמה

רואים זאת גם בדרך הריגתו של המן: המן נהרג באותה דרך ואף נתלה בדיוק על אותו עץ שתכנן לתלות עליו את מרדכי. המגילה מדגישה עובדה

פורים שבכל דור

אמירת מאמר זה, בפורים תשי"ג, הייתה באותו זמן בו מת צורר היהודים סטאלין ימ"ש בחדרו. בדיוק בעת שתוכנן 'משפט הרופאים' שמטרתו הייתה לפגוע ביהודי ברית המועצות.

לקראת פורים בשנת תשנ"א, יצא מאמר זה יצא לאור מוגה על ידי הרבי. באותו יום פורים בדיוק נוצח נשיא עיראק, סדאם חוסיין ימ"ש, שרצה לפגוע ביהודי ארץ ישראל. השתלשלות הסיפורים הפלאיים מופיעה באריכות בהקדמה.

בשני סיפורים אלו – הקשורים לאמירת המאמר – היו גזירות (עלילת הרופאים ומלחמת המפרץ) שנראו בשעתם כסכנות קיומיות לישראל בדורנו. אך בשניהם, בדיוק ביום הפורים התגלה, כיצד הגזירות מלכתחילה היו לטובת ישראל, על ידם התגלגל שצוררי היהודים נוצחו ונהרגו, וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר.

הניסים הגדולים שאירעו בשני המאורעות גילו את בחירת ה' בישראל לעולם כולו גם בעתות צרה. כמו כן חיזקו ומחזקים את האמונה השלימה בגאולה הקרובה.

זאת בדבריה¹⁸: "ויתלו את המן על העץ אשר הכין לו", ועל כך אומרים חז"ל¹⁹ שהכוונה היא שהוא הכין "לו, לעצמו".

יש להבין: א. לשם מה חשוב להדגיש עובדה זאת שהוא הכין את העץ לעצמו?

ב. המגילה מציינת שהעץ היה "גבוה חמישים אמה", מה מסמל המספר חמישים?

ידוע שישנם 'מ"ט' (49) שערי בינה' אותם ביכולת בן אנוש להשיג בחייו.

18. אסתר ז, י

19. מגילה טז, א

ואילו שער הנו"ן (50) מסמל את מה שלמעלה מיכולת ההבנה וההכלה, האור שלמעלה מהשתלשלות. לכן הכין המן למרדכי עץ בגובה 'חמישים אמה', המסמל את דרגת ה'מקיף' העליון, ממנה רצה להשיג את מזימתו. כי שם הכל שווים ביחס לבורא, "כחשיכה כאורה", כנזכר בפרקים הקודמים. לכן חשב המן שמדרגה זו יוכל לתלות חלילה את מרדכי.

מדגישה המגילה שהמן נתלה על אותו העץ בדיוק שהכין. הנס של פורים

היה, כאמור, שגם באותה דרגה בה אין ניכר יתרון האור על החושך ואף החושך גובר, גם שם בחר הקב"ה בישראל. ועוד התגלה, שגם מלכתחילה, בעת הגזירה, כבר ההשגחה העליונה סיבבה שהמן יכין את העץ, עבור עצמו.

מגאולת פורים לגאולה שלימה

על פורים נאמר²⁰ "והימים האלו נזכרים ונעשים בכל דור ודור". בכל שנה ושנה חוזר ומתעורר נס חג הפורים. שגם בדרגת ה'פור', הגורל, שלמעלה מהשתלשלות שם הטוב והרע שווים בפני ה' - בוחר ה' בישראל ומתקיים "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב גו". וממילא ישראל מנצחים את אויביהם ומתקיים "מחה אמחה את זכר עמלק גו" שהמן היה מצאצאיו.

שלימות התגלות הבחירה של ה' בישראל, תתגלה בבית המקדש השלישי הנקרא "בית הבחירה", אז יושלם מחיית זרע עמלק ומיגור כל שונאי ישראל, בגאולה השלימה בקרוב ממש.

20. אסתר ט, כח

בקצרה:

- ה' נוהג עמו - בהגאם אהנהגנו עמו
- כאלר הגעורו' היהודים ובחרו בה' - הגעורו גמ בחינה ה' בישנאל
- 'מסידור נפש' - נובעג מבחירה האוקים הנובעג מעצם הנפש, אמעלה מהסברה
- נם פורים מעלה אג ההשגחה הפרטיג של ה' בעולם: כהר **מאכגמילה** - בעג הקצירה - הקורא נפא אטובג ישנאל!
- ככא שנה ושנה חוצר ומגעור נם חג הפורים וניגן הכוח אהפיכג הדע אטוב
- בגאולה יושלם ניצחון הפורים - מחייג צדע עמלק ובניין ביג הבחירה

